

До них були висунені лише три вимоги: вища юридична освіта, стаж роботи в ОВС не менш 3 років та успішне складання професіограм. Після 6 місяців на спеціальних підготовчих курсах усі вони були призначені на посади керівників міськрайорганів. Вони виправдали довіру. Відзначились нестандартністю рішень, які приймаються, та рішучістю вжити заходів. Але на жаль такі приклади удосконалення кадрового апарату одиничні [5].

З адміністративною реформою безпосередньо пов'язано ще одне важливе питання, яке потребує свого вирішення в контексті антикорупційної діяльності в органах державної влади. Мова йдеться про формування ідеології державної служби. Проблема стосується корінних основ державної служби і є актуальною для України, - країна що втратила державні цінності (комуністичні), і в якій питання о системі цінностей державного службовця залишилося невирішеним. Формування принципів і цінностей державної служби повинно бути визначеним. Основу поведінки будь-якої людини, в тому числі і державного службовця, складають моральні принципи.

Цей перелік заходів попередження є не повним. Так не можна дати вичерпний набір заходів протидії корупції. Кожне правопорушення індивідуальне. Кожен факт корупції є наслідком тільки йому присутній сукупності причин та умов. Для успішної боротьби з цим явищем необхідно досконале аналізувати кожен факт його прояву, виявляти причини, завдяки яким він став можливим, негайно виробляти і застосовувати комплекс заходів по їх усуненню.

І тільки тоді, коли в країні почне реально здійснюватися економічна і адміністративна реформи, коли чітко буде сформульовано систему цінностей державного службовця, коли державний чиновник буде пишатися тим, що держава довірила йому частину своїх функцій, коли кожен член суспільства буде з повагою відноситися до чиновництва і коли сам чиновник буде впевнений в завтрашньому дні, тільки тоді можна очікувати реальну знижку прояв корупції в нашій країні.

Надійшла до редколегії 12.02.2000

Список літератури:

1. Наукове забезпечення антикорупційної діяльності в органах державної влади: Збірник центра розвитку українського законодавства. К., 1999.
2. Камлик М., Невмержитський Е. Корупція в Україні. К., 1999.
3. Государственная служба, теория и организация. /Под ред. Е.В. Охотского, В.Г. Игнатова. Ростов Н/Д., 1998.
4. Уголовное право США: Сборник нормативных актов. /Сост., отв. ред. и автор вступ. ст. И.Д. Козачкин. М., 1986.
5. Іменем закону. 2000. №5.

Н.С.Філіпенко

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНА РОБОТА ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ ЯК СУТТЄВИЙ ВАЖІЛЬ У
БОРОТЬБИ З ПЕНІТЕНЦІАРНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ В УКРАЇНІ

Незалежна Українська держава прагне до всебічного розвитку демократичних інститутів. Конституція України, яка є першоджерелом правових засад у дер-

жаві, проголосила, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст.3). В Основному законі держави закріплені гарантії свободи і недоторканості кожної людини, що повною мірою відповідає міжнародно-правовим стандартам. Суспільно-економічні перетворення в Україні вимагають прийняття ряду законодавчих і нормативних актів, що допоможуть врегулювати ті суспільні відносини, які склалися в результаті демократизації суспільства, сприятимуть переходу до ринкової економіки, захисту громадян і суспільства в цілому від протиправних посягань, реальної переорієнтації пенітенціарних органів, що діють за гуманістичними принципами.

У даний час установи виконання покарань України знаходяться на такому етапі розвитку, коли підвищення ефективності їхньої діяльності є неможливим без подальшого реформування сформованої практики, без необхідних змін правової основи їхнього функціонування, без рішення проблеми створення фахового ядра співробітників УВП.

Тому питанням профілактики пенітенціарної злочинності засуджених до позбавлення волі приділяється в даний час така всебічна увага.

У фаховій літературі ці питання вже достатньо широко висвітлені у роботах таких українських та закордонних вчених, як Аتماжитов В.М., Козаченко І.П., Панов О.В. та інші, однак це питання ще потребує подальшої розробки теоретичних та практичних основ профілактики правопорушень.

Власне, під профілактикою правопорушень розуміємо законодавчо і нормативно врегульовану діяльність оперативних апаратів ОВС і УВП, яка здійснюється в комплексі державно-правових заходів боротьби зі злочинністю, з використанням гласних і негласних сил і засобів по виявленню, вивченню і нейтралізації причин злочинів і умов, сприятливих їхньому скоєнню, а також осіб, від яких можна очікувати скоєння злочину, і справлення на них профілактичного впливу, попередження злочинів, що замислюються і злочинів, що підготовлюються.

Суб'єктом профілактичного впливу виступає особа, тому індивідуальна робота з нею є найважливішою формою профілактики пенітенціарної злочинності засуджених.

За індивідуальною профілактикою правопорушень слід визнати провідну роль у боротьбі зі злочинністю. Неможливо не погодитися з думкою про те, що "головною метою індивідуально-профілактичної роботи є особа, якщо навіть здійснюються заходи по впливу на зовнішні, але пов'язані з особою умови та обставини. Така профілактика включає в себе і виховно-примусовий вплив на засуджених з метою недопущення з їх боку скоєння нових злочинів, вже коли вони знаходяться в місцях позбавлення волі"[1, с.3].

Завданням цієї статті є короткий огляд тих проблем, які мають першочергове значення для індивідуально-профілактичної роботи у виправних колоніях України. Напрямки вирішення цих проблем доцільно порівняти з реальним

станом справ. На цій основі спробуємо подати конкретні рекомендації з профілактики пенітенціарної злочинності.

На наш погляд, слід виділити такі основні проблеми:

1. Недостатність правового регулювання щодо засуджених осіб. Значущість цієї проблеми було підкреслено під час проведення міжнародного семінару "Тюремна реформа у посттоталітарних країнах", який відбувся 10-12 листопада 1998 року у Донецьку.

2. Негативний досвід людина в першу чергу набуває в родині. Мікроклімат, який в ній складається, особа з часом перекладає на своє ставлення до інших осіб, суспільства в цілому.

3. Особа, притягнута до кримінальної відповідальності і перебуває у місцях позбавлення волі, має деякі психологічні відмінності від законослухняних громадян. В неї зовсім інше морально-етичне ставлення до соціально-громадських цінностей. Її соціальні ролі суттєво збіднені, спосіб життя характеризується слабкістю соціальних зв'язків, неможливістю пристосуватися і адаптуватися до життя поза ґратами.

4. Суттєвий вплив на особу злочинця справляють умови утримання в пенітенціарних установах [2].

Наведені вище теоретичні положення про особу злочинця та його злочинну поведінку далеко не вичерпані і мають широке поле для подальшого розгалуження. Але, на нашу думку, вони достатньою мірою окреслюють коло проблем для вдосконалення індивідуальної профілактики пенітенціарних правопорушень.

При цьому слід пам'ятати, що профілактика правопорушень у пенітенціарних установах являє собою дуже складний вид діяльності, оскільки вона завжди пов'язана з конкретною особою, її індивідуальною неповторністю, із специфікою тільки цій особі притаманного життєвого досвіду.

Спираючись на вищевикладене, можна зробити наступні зауваження:

1. В першу чергу держава повинна спрямовувати свої зусилля на поліпшення суспільно-громадського клімату, сприяти зміцненню родинних стосунків, захищати найбільш вразливі верстви населення, підтримувати та оберігати морально-етичні засади родини. Це особливо необхідно стосовно осіб, які перебувають за ґратами, тому що після звільнення з місць позбавлення волі особи, в яких перервані або послаблені родинні зв'язки, можуть стати на шлях скоєння повторних злочинів. Якщо ж засуджені через ті чи інші обставини не мають родини і постійного місця проживання, працівники установ виконання покарань, за допомогою суспільства загалом і державних структур зокрема, повинні надати цим засудженим максимальну допомогу і підтримку у працевлаштуванні.

2. Питанням пристосування особи до нових умов життя в місцях позбавлення волі слід приділяти дуже велику увагу, тому що у засуджених йде "ламання психіки", виникають різного роду конфліктні ситуації, в установах напружується загальна оперативна обстановка. Оскільки психічний стан особи

відіграє велику роль у скоєні злочинів, доцільним буде розширення ролі психологів і конфліктологів у роботі з засудженими, загальне навчання співробітників пенітенціарних установ прийомів роботи з такими особами.

3. У наш час Україна є повноправним членом ради Європи. Це передбачає подальшу гуманізацію системи кримінального покарання, практику його застосування з метою зміцнення зв'язків засуджених зі своїми родинами, широким соціальним середовищем. Для цього слід привести діючу нормативну базу до існуючих світових вимог, усунути деякі існуючі зараз обмеження, наблизити спосіб життя засуджених до способу життя на свободі, подолати відчуження особи засудженого від суспільства загалом. У зв'язку з цим вважаємо необхідним вжити додаткові, в тому числі й законодавчі заходи по невілюванню негативних наслідків перебування особи в місцях позбавлення волі. В теперішній час в пенітенціарних установах України спостерігається значне перевищення установленої норми засуджених, що не дозволяє охопити кожного окремого засудженого профілактичним контролем. Як наслідок - збільшення питомої ваги негативно орієнтованих осіб, активізація протиправної діяльності засуджених, представників організованої злочинності. Все це сприяє розповсюдженню злочинної ідеології, призводить до об'єднання засуджених в малі неформальні групи злочинної орієнтації і т.ін. [3].

На підставі вищезазначеного, хотілося б висунути ряд пропозицій, що мають істотно вплинути на оздоровлення криміногенної обстановки в державі, поліпшення роботи та покращення загальної оперативної обстановки в пенітенціарних установах, приведуть нормативну базу України у відповідність із міжнародним-правовим законодавством:

1. Державний курс на проведення корінних перетворень у країні по профілактиці правопорушень потребує глибокої правової реформи. Життєвість нового курсу боротьби зі злочинністю буде визначатися прийняттям Закону України про профілактику злочинів, який би визначав систему заходів профілактики злочинності, порядок їх здійснення державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян, а також права й обов'язки державних органів і організацій, які проводять роботу для профілактики злочинності, і осіб, щ до яких здійснюються передбачені заходи.

2. Результати застосування Закону про профілактику й оцінка впливу його норм на ефективність профілактики злочинності в країні повинні супроводжуватися створенням єдиного координаційного центру. На нашу думку, його варто створити при Кабінеті Міністрів України. У функцію такого комітету повинні входити: розробка державної програми профілактики злочинів; затвердження планів заходів щодо запобігання вчинення окремих їх видів та контроль за їх виконанням; координація діяльності органів та установ, що здійснюють профілактичну діяльність, узагальнення та поширення передового досвіду її ефективного провадження; забезпечення виділення фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів для проведення профілактичних заходів; призначення і проведення

різнобічних досліджень та експертиз із питань профілактики злочинів; дослідження відповідних нормативних актів, програм і планів та вироблення відповідних рекомендацій; спостереження за створенням громадських та державних установ соціального патронажу, координація їх діяльності; проведення інших заходів, що стосуються вирішення даного питання. Звіт про пророблену роботу Координаційний комітет по профілактиці злочинності в країні має подавати до Кабінету Міністрів України не рідше одного разу в півріччя.

3. Для подальшого всебічного застосування державної політики з питань профілактики злочинів у суспільстві провести кодифікацію усіх нормативних актів, в яких містяться відповідні норми.

4. Привести відомчу нормативну базу ОВС і Державного департаменту України з виконання покарань у відповідність із законодавчою базою держави, що регулює профілактику злочинності. Для цього розробити і ввести в дію державну програму з профілактики злочинності, у якому передбачити створення в структурі ОВД і ДДУВП відділів профілактики правопорушень. Вести в штат утворюваних відділів обов'язкові посади психологів і конфліктологів. Передбачити створення в таких відділах мережі спеціально навчених негласних співробітників, які за своїми діловими, моральними і психологічними якостями зможуть ефективно здійснювати профілактичну роботу в криміногенному середовищі.

5. З метою узагальнення передового досвіду роботи вітчизняних і закордонних фахівців з профілактики злочинності, створити на базі навчального закладу системи МВС науково-методичний центр. У функції даного центру буде входити вивчення, узагальнення і впровадження в практику роботи органів МВС і ГДУИН новаторських пропозицій і розробка на їхній основі практичних рекомендацій і методичних посібників.

6. Створити під патронатом державних і громадських організацій і установ, благодійних фондів, спеціальну систему притулків, які б дали можливість раніше засудженим, безпритульним громадянам України отримати хоча б тимчасове житло і можливість чесно заробляти гроші на громадських роботах.

Надійшла до редколегії 22.01.2000

Список літератури:

1. Личность преступников и индивидуальное воздействие на них. М., 1989. 2. Програма міжнародного симпозіуму "В пошуках альтернатив тюремному покаранню". 15 - 16 січня 1997 р. К., 1997. 3. Рошин А.И., Яковенко П.В. Профилактика преступлений в исправительно-трудовых учреждениях: Учеб. пособие. К., 1984.

О.В.Кийвець

ПІДПІЛЬНІ БАНКІВСЬКІ СИСТЕМИ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ВІДМИВАННЯ КОШТІВ

Підпільні банківські операції відомі давно. На даному етапі вони придбали найбільшого поширення в країнах, де діють суворі правила контролю за обміном валют. При цьому, чим більш жорсткі способи контролю, тим біль-